

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาสิ่งแวดล้อมจัดว่าเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติที่ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับ ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยในปัจจุบันมีหลายด้าน เช่น ปัญหาด้านป่าไม้ ด้านแหล่งน้ำ ด้านมลพิษ โดยเฉพาะปัญหาด้านขยะที่เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญยิ่งปัญหาหนึ่งในลำดับต้นๆ ของประเทศไทย และทวีความรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับ เนื่องจากปริมาณขยะที่เกิดขึ้นมีมาก ในขณะที่ความสามารถในการเก็บและกำจัดมีค่อนข้างจำกัด ทำให้ไม่สามารถจัดการปัญหาได้ทันสถานการณ์ เป็นต้นเหตุให้เกิดปัญหาขยะตกค้าง ส่งกลิ่นรบกวนก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญจากกลิ่นเหม็น ความสกปรกทำลายทัศนียภาพอันสวยงามของสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดปัญหา น้ำเสีย ปัญหามลพิษทางอากาศ และที่สำคัญยังเป็นต้นเหตุของภาวะโลกร้อนที่ทั่วโลกกำลังประสบอยู่

ขยะมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามแหล่งกำเนิด เช่น ขยะจากบ้านเรือน ส่วนใหญ่เป็นเศษอาหารที่เหลือจากการปรุงอาหาร และการบริโภครวมทั้งเศษกระดาษ พลาสติก ใบไม้ และสิ่งของที่ไม่ใช่แล้ว ขยะที่ทิ้งอยู่ตามถนน แม่น้ำ ลำคลอง ที่สาธารณะต่างๆ ส่วนใหญ่จะเป็นใบไม้ เศษไม้ เศษกระดาษ ถุงพลาสติก บรรจุภัณฑ์ที่เป็นทั้งพลาสติก แก้ว และโฟม เป็นต้น ขยะเหล่านี้หากไม่ได้ดำเนินการจัดเก็บ และกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลก็จะก่อปัญหามลพิษต่อสภาพแวดล้อม เช่น การปนเปื้อนของแหล่งน้ำ อากาศ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์และแพร่กระจายของเชื้อโรค ตลอดจนก่อให้เกิดความรำคาญจากกลิ่นและฝุ่นละอองรวมถึงเป็นต้นเหตุของอหิวาตกโรค

ในอดีตที่ผ่านมาประชาชนในชุมชนกำจัดขยะด้วยตนเอง โดยการเก็บปิดกวาดขยะภายในอาคารบ้านเรือนของตนเอง ขยะบางส่วนจะถูกกำจัดโดยวิธีกองบนพื้นดินเพื่อให้ย่อยสลายไปเองตามธรรมชาติ เผาทำลาย บางส่วนอาจจะแยกนำไปกองรวมหรือนำไปผสมกับมูลสัตว์เพื่อทำเป็นปุ๋ยและฝังกลบ ซึ่งรูปแบบและกระบวนการกำจัดขยะของประชาชนดังกล่าวขอความร่วมมือจากสมาชิกภายในชุมชน ให้ระดมแรงงานเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเทศกาลงานบุญประเพณี ประชาชนจะเสียเวลาส่วนตัว และในส่วนที่เป็นสาธารณะโดยเฉพาะในเทศกาลต่างๆ ซึ่งการเก็บกำจัดขยะด้วยวิธีการดังกล่าวอาจเป็นวิธีการที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ แต่ประชาชนภายในชุมชนได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนของตนเองด้วยตนเอง

ปัจจุบันในสังคม มีปัจจัยพื้นฐานหลายอย่างในการดำรงชีวิตที่ดี ประชาชนสามารถ แสวงหาความสะดวกสบาย มีความหลากหลายและซับซ้อน ลักษณะสินค้าที่ผู้บริโภคต้องการจากผู้ผลิตจึงเป็นสินค้าที่มีการปรับปรุงรูปแบบของหีบห่อที่บรรจุ เพื่อสนองตอบความต้องการของผู้บริโภคเป็นสำคัญ พฤติกรรมในการบริโภคเหล่านี้จึงส่งผลให้ปริมาณและประเภทของขยะเพิ่มขึ้น เช่น การบริโภคอาหารของคนสมัยก่อน เวลาไปซื้ออาหารจากตลาดจะใช้ตะกร้าไปใส่อาหาร และนำมาปรุงที่บ้าน เศษของเหลือจากการปรุงอาหารแต่ละมื้อคือ เศษผัก เปลือกผลไม้ ใบตองห่ออาหาร ซึ่งเป็นขยะที่สามารถย่อยสลายได้อย่างรวดเร็ว แต่ในปัจจุบันมีการนำเอาอาหารสำเร็จรูปมารับประทานกันมากขึ้น อาหารประเภทดังกล่าวจะผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรมที่มีการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นพลาสติก ยาง กระดาษแก้ว โฟม หรือโลหะ ในการบรรจุหีบห่อ ซึ่งมีส่วนทำให้ขยะประเภทนี้เพิ่มมากขึ้น

ขยะดังกล่าวไม่ได้เป็นปัญหาเฉพาะเขตชุมชนเมืองอีกต่อไป แต่กำลังแพร่กระจายออกไปสู่ชนบท อันสืบเนื่องมาจากพฤติกรรมการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปจากผลของการพัฒนาเศรษฐกิจ และรับเอาวัฒนธรรมการบริโภคแบบตะวันตก ปัญหาขยะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับทุกชุมชน ลักษณะของปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการจัดการขยะไม่ถูกวิธี หรือมีขยะมากจนไม่สามารถดำเนินการจัดเก็บ ขนย้าย และกำจัดได้หมดในวันเดียว ขยะจึงตกค้างในชุมชน สาเหตุหลักที่ทำให้เกิดปัญหาด้านการจัดการขยะคือการเพิ่มอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากร ทำให้ปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้น ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญและปัญหาด้านอื่นๆ ตามมา (มนสิรา ชาวลิตนิธิกุล, 2549 : 1-2)

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เกิดขึ้น ตามนโยบายการกระจายอำนาจสู่หน่วยการปกครองชั้นพื้นฐานของรัฐบาล และตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 มาตรา 66 องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และมาตรา 67 ภายใต้อำนาจแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก, รักษาความสะอาดของถนนทางน้ำทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล, ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ, ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ เป็นต้น ทั้งนี้การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลาน อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 มีหน้าที่ที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับการกำจัดมูลฝอย ทั้งนี้องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลาน ได้ดำเนินการจัดเก็บขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่รับผิดชอบ จำนวน 16 หมู่บ้าน

จำนวน 2,024 คริวเรือน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลานได้จัดซื้อถังขยะพลาสติก ขนาด 200 ลิตร จำนวน 1,800 ถัง แจกจ่ายให้ครบทุกหมู่บ้าน แต่ยังไม่ได้ถังขยะครบทุกคริวเรือน ให้ตั้งไว้ริมถนนหน้าบ้านและบริเวณหมู่บ้านแบ่งเป็นจุดๆ ในแต่ละหมู่ มีรถบรรทุกขยะแบบอัดท้าย จำนวน 2 คัน มีพนักงานเก็บขยะคันละ 2 คน พนักงานขับรถ 1 คน รวมเป็น 6 คน เวลาในการเก็บขยะเริ่มตั้งแต่ 05.00 – 08.00 น. ทุกวันจันทร์ - ศุกร์ จัดเก็บขยะได้เฉลี่ยวันละ 1.5 ตัน มีอัตราค่าธรรมเนียมในการจัดเก็บค่าขยะ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ บ้านเรือนจัดเก็บในอัตรคริวเรือนละ 10 บาท ร้านค้าทั่วไปจัดเก็บในอัตรคริวเรือนละ 20 บาท ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลาน ในด้านการรวบรวมและจัดเก็บ, การขนย้ายขยะมูลฝอย, คนงานประจำรถเก็บขนขยะมูลฝอย และคุณภาพการให้บริการค่าธรรมเนียมการจัดเก็บขยะมูลฝอย รวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะอะไรบ้างที่เกี่ยวกับการจัดเก็บขยะมูลฝอย เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและเป็นกรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลานต่อไป

คำถามการศึกษา

1. ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลาน มีความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลาน อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับใด
2. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในกลุ่มเขตพื้นที่ต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลาน อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น แตกต่างกันอย่างไรร
3. ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลาน มีข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข ในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลาน อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น อย่างไร

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยโดยภาพรวมและรายด้านขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลาน อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลาน จำแนกตามกลุ่มเขตพื้นที่ จำนวน 2 กลุ่ม
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลาน อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

สมมติฐานการศึกษา

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในกลุ่มเขตพื้นที่ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลาน อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น แตกต่างกัน

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้จะทำการศึกษเกี่ยวกับขอบเขต 4 ด้าน ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ การจัดการมูลฝอยเกี่ยวกับการรวบรวมและจัดเก็บขยะมูลฝอย, ด้านการขนย้ายขยะมูลฝอย, ด้านเจ้าหน้าที่ประจำรถเก็บขนขยะมูลฝอย และด้านการบริการชำระค่าธรรมเนียมขยะมูลฝอย

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลาน อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 2,024 คน ในจำนวน 2,024 ครัวเรือน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลาน อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 333 คน ได้จากการคำนวณหากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลาน อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 16 หมู่บ้าน แบ่งออกเป็นกลุ่มเขตพื้นที่ที่อยู่อาศัย จำนวน 2 กลุ่ม ดังนี้

3.1 กลุ่มเขตพื้นที่ที่ 1 ได้แก่ หมู่ที่ 1, หมู่ที่ 2, หมู่ที่ 3, หมู่ที่ 4, หมู่ที่ 5, หมู่ที่ 6, หมู่ที่ 7, หมู่ที่ 12 และหมู่ที่ 16

3.2 กลุ่มเขตพื้นที่ที่ 2 ได้แก่ หมู่ที่ 8, หมู่ที่ 9, หมู่ที่ 10, หมู่ที่ 11, หมู่ที่ 13, หมู่ที่ 14 และหมู่ที่ 15

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา คือ ระหว่างเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2553

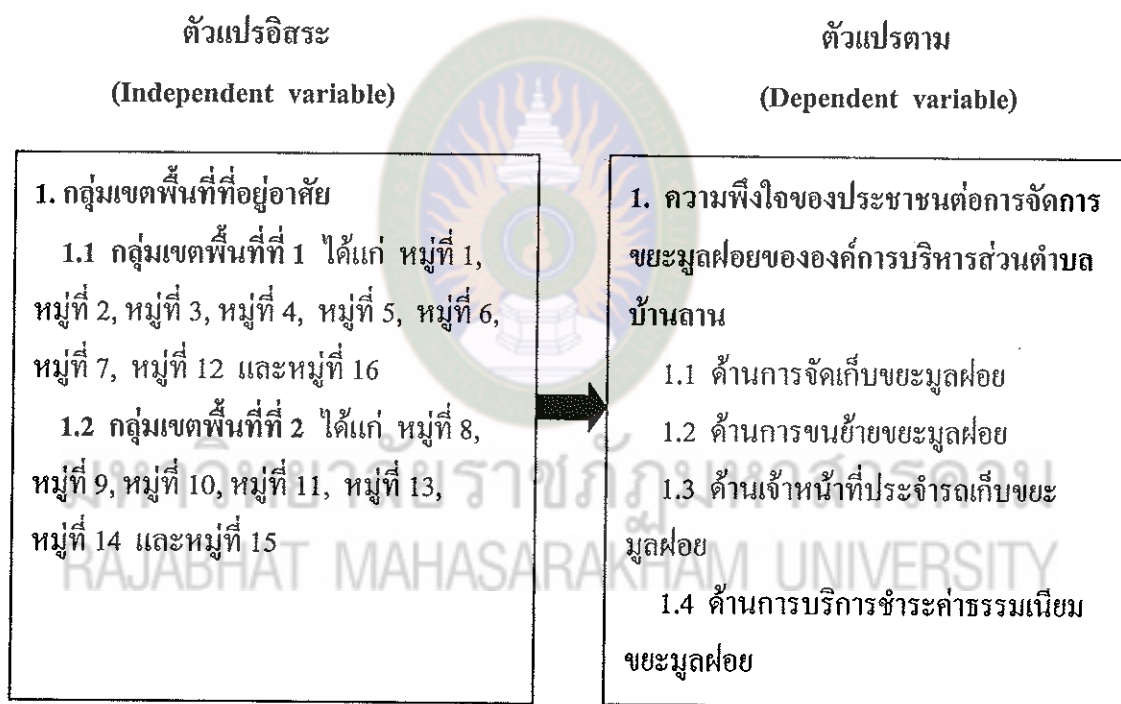
5. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

5.1 ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ กลุ่มเขตพื้นที่ที่อยู่อาศัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเขตพื้นที่ที่ 1 และกลุ่มเขตพื้นที่ที่ 2

5.1 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลาน อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการจัดเก็บขยะมูลฝอย, ด้านการขนย้ายขยะมูลฝอย, ด้านเจ้าหน้าที่ประจำรถเก็บขยะมูลฝอย และด้านการบริการชำระค่าธรรมเนียมขยะมูลฝอย

กรอบแนวคิดการศึกษา

กรอบแนวคิดของการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลาน อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลาน อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น
2. ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลาน อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

3. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีที่ชอบ พอใจ ประทับใจที่เกิดขึ้นจากการสัมผัส หรือได้รับผลประโยชน์จากการได้สัมผัส ในที่นี้ หมายถึง การประทับใจต่อการได้รับการบริการ ของการให้บริการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลาน แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

4. กลุ่มเขตพื้นที่ หมายถึง พื้นที่ที่ประชาชนอาศัยอยู่ในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย หมู่ที่ 1, หมู่ที่ 2, หมู่ที่ 3, หมู่ที่ 4, หมู่ที่ 5, หมู่ที่ 6, หมู่ที่ 7, หมู่ที่ 12 และหมู่ที่ 16 กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย หมู่ที่ 8, หมู่ที่ 9, หมู่ที่ 10, หมู่ที่ 11, หมู่ที่ 13, หมู่ที่ 14 และ หมู่ที่ 15

5. ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะใส่อาหาร เถ้า มูลสัตว์หรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่นๆ

6. การจัดเก็บขยะมูลฝอย หมายถึง การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยมีความเหมาะสมทั้งใน คำนวณเวลา จำนวนครั้งการจัดเก็บ ภาชนะ และจุดบริการถึงขยะ

7. การขนย้ายขยะมูลฝอย หมายถึง การนำขยะมูลฝอยไปกำจัดหรือทำลาย ณ สถานที่ กำจัดขยะมูลฝอยที่กำหนดไว้ โดยมีวิธีการขนย้ายและจำนวนเที่ยวในการขนย้ายอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีรถเก็บขยะที่เพียงพอ

8. เจ้าหน้าที่ประจำรถเก็บขนขยะมูลฝอย หมายถึง ลูกจ้างเหมาบริการให้ปฏิบัติงาน ประจำที่รถเก็บขนขยะมูลฝอย ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลาน อำเภอบ้านไผ่ จังหวัด ขอนแก่น

9. การบริการข้าราชการรวมขยะมูลฝอย หมายถึง ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความรวดเร็ว ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความครบถ้วน ความสมบูรณ์ในการให้บริการ

ประโยชน์การศึกษา

ผลการศึกษาจะทำให้ได้ข้อมูล ไปพัฒนาปรับปรุงกระบวนการดำเนินการจัดการขยะ มูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด